

Akershus
Amatørteatteråd

HVEM

HVA

HVOR

EN KORTFATTET GUIDE
FOR DEG SOM SKAL SETTE OPP EN SCENEPRODUKSJON
Utgitt - 2018

**ATR gjør oppmerksom på at
utvalget av tips og firmaer
i dette heftet er subjektivt,
og basert på vår erfaring.**

Akershus Amatørteaterråd

En demokratisk interesseorganisasjon for amatørteater i
Akershus, støttet av Akershus Fylkeskommune og stiftet av
amatørteatrene i fylket.

Besøk: Strømsveien 62 - 2010 Strømmen
Post: Postboks 50 - 2011 Strømmen

tone@akershus-atr.no
telefon: 90 66 66 80
org.nr 922 299 983

Hei,

Jeg er daglig leder i Akershus Amatørteaterråd (ATR) der 56 teatergrupper er medlem (2017). ATR er en interesseorganisasjon med kontor i Strømmen, der vi arbeider med å veilede og finne løsninger for å lette teatergruppene produksjon, aktivitet og drift.

I den anledningen gir ATR ut denne informasjonsbrosjyren med tips om hvor du finner de beste teateropplysningene som du kanskje har bruk for enten du driver med revy, musikal, klassisk teater, spel m.m.

De fleste teatergrupper mailer eller tar en telefon til ATR for å spørre om ting de lurer på. I tillegg til denne brosjyren er det fint å ta kontakt for å få litt mer utdypning om hvilken valg akkurat din type gruppe eller produksjon bør velge.

Jeg er teaterviter, produsent og teaterinstruktør og har et ønske om å dele den kunnskapen jeg sitter på etter ca 5 produksjoner i året siden 1989. I tillegg utveksler medlemsgruppene i ATR utstyr og løsninger. Tiden vi lever i forandrer behovene til teatergruppene og tilbudene der ute, og derfor gir ATR nå ut en ny tipsbrosjyre etter 3 år.

Tvi, tvi med neste produksjon!

Tone Runsjø
- Daglig leder & veileder

STØTTEORDNINGER

TEATERMIDLER AKERSHUS - Til kurs og teaterproduksjon.
*Frist 15. februar. hvvv(ATR behandler av og til løpende søknader.)
Retningslinjer , søknads- og rapportskjema.*

FRIFOND TEATER - Åpen støtteordning,
krever medlemmer under 26 år.

FRIFOND ORGANISASJON - For teatergruppa i Frilynt Norge

SPELFONDET - Støtteordning for spel.
Som regel søknadsfrist januar/februar.

GJENSIDIGE STIFTELSEN - søknadsfrist 15. september

SPAREBANK STIFTELSEN - Søknadsfrist 1. feb og 1. sept.

EKSTRA STIFTELSEN - Med samarbeidspartnere innen helse,
flere søknadsfrister.

TRAFO - Opp til 10.000,- for prosjekt, søkere 16-22 år.

FRITT ORD - Støtter diverse teaterprosjekt og manusutvikling.
Løpende frister.

DRAMATIKERFORBUNDETS STIPEND - Skrivestøtte
frist 18. Oktober

KOMMUNENE - Gir støtte til produksjon og/eller drift.
Sjekk søknadsfrist i din kommune.

BINGO MIDLER - Kontakt nærmeste bingo og bli en del
av utbyttedeling 4 ganger i året.

ØKONOMISTYRING

BILLETTORDNINGER:

Det finnes mange systemer. De mest brukte er;

Ticketmaster - Flere av de offentlige teatrene bruker dette

Ticket.Co - Minner om løsningen til kulturhusene

Billetterto - Mange løsninger for distribusjon.

Hoopla - Velutprøvd løsning for billettsalg og økonomistyring

De fleste tar ulike satser i prosentandel, sjekk hva som passer ditt arrangement og hvem som tilbyr den løsningen du behøver.

BETALINGSSYSTEM FOR BILLETTSALG OG KAFÉ:

VIPPS - En enkel, velkjent og effektiv betalingsmetode for mobil.

iZettle - Et godt kortlesersystem med "butikksystem" og vareoversikt samt budsjett etter gjennomført arrangement.

SumUp - Likner iZettle i oppsett og tjenester.

TIPS!

Prøv direkte spons fra nærmiljøet eller samarbeid med kulturskoler, se www.legathandboka.no.

Større bedrifter har egne mailadresser for sponing.

Foreslå rabattordning, utlån og gaver av produkter.

Det er vanskelig å få rabattavtaler med de som "lever av dere", men noen teaterleverandører gir for eksempel 10% på sminke m.m.

LÅN & KJØP AV MANUS

DRAMAS - Er en norsk manusbank opprettet for amatørteateret. DRAMAS søker rettigheter for amatørteaterproduksjoner, fordi de sitter på kontrakter og kontakt med forlag i inn- og utland. De tar imot nyskrevne og bearbeidede manus.

FRILYNT NORGE MANUSBANK - Manus for barn og ungdom

REVYSENERET PÅ HØYLANDET - Tekstkatalog med revytekster

NÆRBIBLIOTEKET - Har klassikerne, fjernlån er mulig

NASJONALBIBLIOTEKETS NETTBASE - Digitaliserte klassikere

TEATERFORLAGET SONGBIRDS - Forlag med norske dramatikere

OPPTAK AV FORESTILLINGER - Sceneweb, nrk, ibsen.nb.no, podkaster. Nasjonalbiblioteket har opptak av teaterforestillinger, samt radio/TV teater. (Må bestilles).

ARKIV PÅ TEATRENE - De fleste offentlige teater har digitaliserte arkiv med manus de kan sende deg.

ARKIV HOS AMATØRTEATRENE - De fleste amatørteatrene har kopi av manusene de har brukt og bearbeidet. Søk etter forestillinger på internett og/eller finn samme type teater. Lån av dem.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET - Biblioteket for kunstutdannelse og forskning har mange manus. Både nyere og eldre dramatikker.

SENER FOR IBSENSTUDIER - Alt Ibsen har skrevet er digitalisert.

DUS PÅ DET NORSKE TEATER OG DET ÅPNE TEATER - Begge disse kan anbefale ny norsk dramatikker.

UTLANDET

AMATÖRTEATERENS RIKSFORBUND - *Har et manusbibliotek med 6000 manus, rimelig sminke og de selger teaterbøker.*

COLOMBINE TEATERFÖRLAG - *Nordisk dramatikeragentur og forvalter 300 skandinaviske og internasjonale dramatikere.*

DANSK TEATERFORLAG - *Dansk svar på DRAMAS.*

FORLAGET DRAMA AsP - *Morrobotikk med kostymer og sminke, samt utgiver av dramatikk og aktuelle fagbøker.*

HØNEBORG AMATÖRTEATERFORLAG - *Amatørteaterforlag med ca 50 manus på komedier, julespill, og teater for barn og eldre.*

NORDISKA ApS - *Nordiska ApS er det største teaterforlaget i Danmark, Norge, Sverige og Island. Mange aktuelle manus fra musikalene til seriøs dramatikk.*

DRAMALINE - *Alt innen teater, Tv-Drama m.m.*

JOSEF WEINBERGER Ltd. - *Ledende agentur for musikalene og teater.*

THE INTERNET THEATER BOOKSHOP - *Internasjonal bokhandel med engelske skuespill. Innehar en av verdens største samlinger av skuespill og musikalene. Tilbyr også forslag til utdrag fra monologer til audition, sketsjer, dukketeater, religiøse stykker og skoleteater m.m.*

RETTIGHETER

HA RETTIGHETENE I ORDEN OG RESPEKTER DEM

TONO - Tono har et skjema for dans og revy som man kan bruke som revy- og teatergruppe. All musikk skal registrers inn, både lydkluslisser, små utdrag og hele sanger. Tono gjør vurderingen om hva som skal betales for.

DRAMAS - Dramas har rettigheter for de manusene de legger ut i manusbanken sin. Alle grupper må søke rettigheter for de manusene dere setter opp. Takstene for amatørteater er 11 % - 13 % av billettinntektene. I tillegg kommer et grunnbeløp fra 425,- til 1800,- per forestilling.

Foto - Google stock image

ÅNDSVERKLOVEN

- Rettigheter inntil 70 år etter dramtikereren død
 - Urpremierer er ofte dyrer enn premierer
- Medforfattere, forvaltere og forlag tar også andel i avgiften
 - Det er egne akter for amatørteater
- Underrett alltid de som har opphavsrett om rettelsler, strykninger og forandringer.
 - Det er mulig å få lisenser og enerett
- Noen stykker er ikke lov for amatørteater å sette opp
- Både åpne og lukkede visninger skal betale rettigheter

Husk at folkelige eventyr og fortellinger er gratis å bruke - men du må improvisere eller skrive manus og sanger selv. Historien er kjent og selger på navnet, f.eks. svanesjøen. Vær forsiktig med merkevarer som f.eks. barnebøker, karakterer og sanger som vi opplever som felleseie, men som det er rettigheter knyttet til f.eks: Tøfflus, Donald Duck eller Ratata.

Flere grupper i Akershus siden 1980-tallet har måtte avlyse premiere fordi de ikke har hatt rettighetene i orden.

Det går fortere å søke forlagene og dramatikere selv om rettigheter - men bruk taktene på for amatørteater. dramas.no

Hvis du har skrevet tekster, musikk, sangtekster eller manus er det knyttet opp til rettigheter for åndsverk. Videre kan rettighetene være avhengig av hvilken kontrakt forfatter hadde med de du skrev for. Regi, musikkarrangement og koreografi ligger det rettigheter til. Dette blir særlig misbrukt av aktører ved gjenopptagelse, og hvis de ikke liker de gitte rammene. Forandring kan stoppe en produksjon.

KONTRAKTER

KONTRAKTER ER ET INNBRINGENDE ARBEIDSVERKTØY

Produsentansvarlig (de økonomisk ansvarlige) må har skriftlige avtaler med følgende parter i en oppsetning :

- Utleier av øvelseslokaler
- Utleier av teater og scene for visning
- Regi, kapellmester, komponist, koreograf, repititør, dramalærer m.fl.
- Samarbeidspartnere som musikkskoler, kulturhus, kor, band m.fl.

I tillegg:

- Innleide musikere, scenemestere, insperienter, teknikere og stab
- Innleide enkeltskuespiller og/eller ensemblet

En god kontrakt unngår tilleggsutgifter og økonomiske overraskelser.

Alle du får skrevne kontrakter fra, passer på sine egne rettigheter. Skriv selv eller tilføy dine punkter ved hjelp av sunn fornuft. Kontrakter er et forhandlings- og arbeidsverktøy til en produksjon, og man unngår de verste konfliktene. Det lønner seg ofte økonomisk om du er aktiv medpart. Det er som å kjøpe inn brannslukningsapparat før det brenner.

Ofte holder en kortfattet mail med et par punkter, men ikke ta ting bare muntlig. For å vite hva du får eller kan forvente utfra pris kan du snakke med ATR eller andre teatergrupper for å sammenligne.

Få tilsendt forslag til kontrakter fra ATR, eller gå inn på forbundene for skuespiller, komponist, dramatikere m.m.

Foto - Google stock image

HUSK!

Ungdom under 18 år bør ikke skrive under kontrakter for skolerevyer og teatergrupper. Du finner eksempler på kontrakter på www.akershus-atr.no eller forbundene for musikere, komponister m.fl.

DIGITALT MANUS

BRUK AV DIGITALT MANUS UNDER PRØVER

Trenden nå er at alle går over til å digitalisere manusene. Skuespillerne og instruktør bruker datamaskin, nettbrett eller telefoner på øvelser. De fleste barn, ungdom og voksen har et naturlig forhold til dette gjennom skole, jobb - og i fritiden.

Hvis du oppretter tilgang til [google.drive.com](https://drive.google.com) kan du både legge ut manus, PR- og styrepapirer på en felles arena der flere kan rette og hente ut dokumenter.

Det er alltid litt styr med sidetall, lading og annet - men det går seg til med litt opplysning, utprøving og regler.

Du kan legge ut dokument eller skanne inn manus. Fra de fleste manusbanker får du nå manuset tilsendt digitalt. Proffene inne teater og film i Norge bruker mye appen reheral.pro, men det finnes mange apper der ute.

FORDELER MED MANUS PÅ NETT!

- Alle kan rette opp replikker på prøver, oppdateringer i sanntid.
- Skriv når som helst kommentarer til skuespilleren
 - Hver enkelt skuespiller kan markere sin tekst.
 - I noen program leses tekst høyt og/eller mottekst.
- Du kan forstørre tekst, ha lys på manus i mørket m.m.

Foto - Google stock image

TILPASNING OG OMGJØRING AV MANUS

ARBEIDSFLYT OG GJENNOMFØRING

Lag en oversikt over scener og akter. Sett strek i manus hvor småscener begynner, hvor de fraserer seg opp, og slutter. Strekene ender ofte i utgang og inngang av personer eller brudd.

2-3 sider i et luftig manus utgjør ofte 3 minutter på scenen med regi. Bokmanus er ofte tettere skrevet.

Fra 40- 60 siders manus er som regel en helaften. En akt har ofte ca 12-14 miniscener. Selve manuset har ofte færre scener og er delt inn etter hvor handlingen foregår.

Vær bevisst på gjentakelser av musikknummer, fortellerstemme m.m., så det brukes i hele stykket.

Ved forkortelse: Regel med mange unntak er at replikkens første og siste setning er de viktigste.

En enakter er fra 25-90 minutter. Publikum liker 45 minutter og tåler fint 70 minutter. 25-40 min passer barn opp til 9 år, men de tåler både mer og mindre. En helaften kan gjerne være 50x45 minutter. Men publikum tåler mer om innholdet og setting krever det.

I klassiske stykker er 3-5 personer de bærende. De representerer ofte intrigemaker, offer og helten. Alle andre er budbringere eller de nyanserer dilemmaer og handling. Roller kan strykes, slås sammen, m.m.

Skuespillere vil gjerne stryke det de ikke får til. De har et sterkt eierskap til sine replikker og ser ofte ikke helheten.

Les flere oversettelser av klassiske manus (som Shakespeare), de er overraskende forskjellige.

Teksten er hellig.

Bearbeidelser skal være faglig begrunnet i instruktørens kunstnersiske valg.

Ha alltid tilgang til å sjekke manus ditt med originalmanus og ordbøker

SOMETIMES YOU'RE DOING GREAT WORK
WHEN IT FEELS LIKE ALL YOU'RE MANAGING
IS TO SHOVEL SHIT FROM A SITTING POSITION

- STEPHEN KING

LYD OG LYS

TEKPOOL PÅ KJELLER - AKERSHUS MUSIKKRÅD

ATR har sammen med Akershus Musikkråd utleie av lypakker, trådløse mygger og bandutstyr på Kjeller.

Utleiepris ligger på 1/4 av markedspris for medlemmer og 1/2 pris for ikkemedlemmer av ATR eller musikkrådet. Flere grupper leier tilleggutstyr i kultursalene.

LYD: Stor/mellom/liten lypakke, trådløst/backline, trommesett, forsterkere og keyboard. Det følger med alt fra mikrofoner, stativ, skjøteledninger, jacker m.m.

LYS: Minipakke, teaterpakke, stor/liten ekspert. Ekstra er følgespot, parkanner, stativholder, filterholdere ++. Lysbord og kabler inkludert.

Akershus musikkråd
Telefon: 63 81 53 65
e-post: akershus@musikk.no
Fetveien 1E
2007 Kjeller

Se utstyrspakker på - www.musikk.no/akershus/tekpool

SPEZIALEFFEKTER

FIKSERN AS - I filmparken på Jar. Lager effekter for teater og film. Alt fra snø, svevevaiere til pyroteknikk.

BIG IMAGE SYSTEMS - Svensk leverandør med det nyeste innen dekor og teknologi - la deg inspirere av magien bak trykket scenografi og prosjektering.

PROSJEKTOR - Finnes ofte i salen eller kan leies. Det finnes mange program for prosjektering. Dette er "det nye" innen scenografifaget. Søk opp MAPPING på youtube for inspirasjon.

QLab - Et svært godt og gratis program for samkjøring av lyd, film, bilde med mer. Genialt verktøy for å rigge lyd/bilde-filer i en forestilling.

MOLTON

Molton er et flammesikkert stoff som må holdes tørt for å beholde sin egenskap som flammehemmende. Bruksområdene er mange, men typisk bruk er sceneteppe eller i scenografi/rekvisitt. Stoffet er matt og reflekterer ikke lys.

FLØYELSTEPPER

Fløyel er hårete og har lyddeppe egenskaper samt at det henger tungt/rett med dyp farge. Brukes ofte i teater.

REFLEKSJON OG RENE FLATER

Alt av speil, glittersminke, paljetter, plast og skinnende gjenstander gir en blendende refleksjon i møte med lys. Viktig å tenke på riktig bruk av reflekterende flater.

GENERELLE TIPS

Molton og dansematter:

Teatrene i Oslo og Den Norske Opera kaster molton og scenematter etter flere produksjoner. Ring og snakk med scenemester.

Sceneelementer:

Lån av sceneelementer er vanskelig å få tak i billig. Noen kulturhus, skoler -og kulturskoler låner ut om du spør.

Militærutstyr, syntetiske duker, papp- og papirruller for scenografi:

-Militæret har store kamuflasjetepper til sommer og vinter, fallskjermer i silke m.m. se etter utsalg

-Større papirflater kan brukes til scenografi og prosjektering, hør med trykkerier.

-Veidekke bruker større ruller med duker.

-Jordbruk og plantefag bruker diverse duker.

Isopor:

Det finnes 1x2x1 meter blokker av isopor som kan brukes til scenografi. De kan kles med bøyelig tynn finér eller males.

Det bestilles gjennom et utsalg for byggevarer fra GLAVA Norge.

Byggevarebutikker har 1x2x0,10m plater av isopor til peis og vegger.

Blå og lilla isopor (Styrodur) er genialt til spesialrekvisitter. Disse kan man spikke i som treverk, men NB, inneholder giftig støv, bruk maske. Kle det med vått silkepapir, avispapir eller gråpapir. Bland 1/3 trelim med 3/4 tapetlim. All isopor må limes med trelim, tapetlim eller hvit skolelim. Alt annet etser.

Førstehjelpsskrin for teater:

Et førstehjelpsskrin bør være tilstede under forestillinger.

Få hjelp på apoteket for typiske teaterskader; gnagsårplaster, isposer, pinsett, brannsalve, pyrisept, bomull, salve for betennelse i sår, plaster, saks, smertestillende tabletter, idrettstape og hudfarget selvklistrende bandasje for overtråkk og forstuing.

Skli duk for båt og møbelputer:

Under alle tepper, på fat, under sokker, rekvisitter som ikke skal gli m.m. kan man feste på skli-duk for båt eller teppestkli-matter fra IKEA. Skliduk fås i små ruller av ca 30cm x 1m i hvit, blått og sort. Møbelputer kan brukes til å dempe støy fra skoheler og møbler som skal flyttes.

Aktsomhet ved oppbygginger, oppheng på scene og i sal:

Bruk ikke gaffa, tau og fisketråd på tyngre oppheng. Kasser, paller m.m. er fint å bygge med, men skal ikke overstige 60cm uten gjerde.

Bakscenen er ikke en lagerplass.

Bakscenen er like viktig for teateret som selve scenegulvet.

Ta bort korpsting, stablestoler, scene-elementer, gamle kulisser m.m.

Gjenbruk:

Søk etter hvem som har satt opp stykket dere skal spille. Mail grupper og spør om å få kjøpe/leie deler av scenografi, kostymer eller rekvisitt.

Scenekamp:

Turnekompaniet med Kippersundfamilien drifter Hamar Teater. De er spesialister i scenekamp og har holdt kursutdanning i scenekamp i Norge. De sitter på oversikt over personer i ditt nærrområde som er sertifisert til å lære bort scenekamp.

NYTTIGE NETTSIDER

SMINKE OG HÅR

Kryolan - www.global.kryolan.com

Grimas - www.grimas.com

Amatörteaterens riksförbund - www.butik.atr.nu

Visage - www.visage.no

Angeli teatersminke - www.angeli.no

Festmagasinet Standard - www.festmagasinet.no

Ruhs hårstudio - www.ruhs.no

BRUK AV TEATERSMINKE!

Teatersminke skal tåle svette og slitasje.
Skrinnene har utvalgte farger for scenelys.
Fargene skal være enkle å modellere med og er fargeekte.

HUSK!

- Rengjør utstyr og sminke jevnlig med HEPTAN og Zalo
 - Oppbevar sminke kjølig mellom forestillinger
- Parykker kan legges bort vrent som en ball i hårnett
- Parykker stelles som vanlig hår - forsiktig med varme
- Tenk hygiene - Ta med egne håndklær, maskara etc.

KOSTYMER OG TEKSTIL

Historisk mote
www.fashion-era.com

Superkul
www.superkul.no

Kostymespesialisten Ski
www.kostyme-spesialisten.no

Pentagon Army Oslo
www.pentagon.no

Saab tekstil
www.saabtekstil.no

Oslo teatersenter
www.osloteatersenter.no

Stoff og stil
www.stoffogstil.no

Grossistnettsider - www.ebay.com / www.aliexpress.com

TIPS!

Gode mønsterbøker for historiske kostymer;

- "Pattern of fashion" Janet Arnold

- "A history of costume" Carl Köhler

Kostymesalg på teatrene - annonseres innimellom når de rydder

Kostymeutleie NRK og gamle Norske Film på Jar/Bærum

Kostbart, som oftest 1000,- per dag, men stort utvalg.

En del teatergrupper har store kostymelager.

ATR hjelper til å lete opp kostymer fra andre som har satt opp samme stykke.

VIKTIGE NETTSIDER

STØTTEORDNINGER

Teatermidler Akershus - www.akershus-atr.no

Frifond Teater - www.frifond.no

Frifond organisasjon - www.frilynt.no

Spelfondet - www.teateralliansen.no

Gjensidige stiftelsen - www.gjensidigestiftelsen.no

Sparebank stiftelsen - www.sparebankstiftelsen.no

Ekstra stiftelsen - www.ekstrastiftelsen.no

Trafo - www.trafo.no

Fritt ord - www.frittord.no

Dramatikerforbundets stipend - www.dramatiker.no

LÅN OG KJØP AV MANUS

Dramas - www.dramas.no

Frilynt Norge - www.manusbanken.no

Revycenteret Høylandet - www.revy.no

Nasjonalbiblioteket - www.nasjonalbiblioteket.no

Teaterforlaget songbirds - www.songbirdteater.no

Universitetsbiblioteket - www.ub.uio.no

Studier for Ibsen - www.hf.uio.no/is www.ibsen.nb.no

UTENLANDSKE

Amatörteaterens riksförbund
www.atr.nu

Nordiska ApS
www.nordiska.dk

Columbine teaterförlag
www.colombine.se

Dramaline
www.dramaonlinelibrary.com

Dansk teaterforlag
www.danteater.dk

Josef Weinberger Ltd.
www.josef-weinberger.com

Forlaget drama AsP
www.dramashop.dk

The internet theater bookshop
www.stageplays.com

Hønborg Amatørteaterforlag
www.hoenborgforlag.dk

NETTVERK FOR REGIONALE TEATERRÅD NRT:

**Oslo Teatersenter
Akershus Amatørteaterråd
Vestfold Teaterråd
Foreningen for amatørteater i Agder
Trøndelag Teatersamlag
Rogaland Teaterråd**

Andre nasjonale aktører:

**Scenefolk, Teateralliansen,
Norske historiske spel,
Landslaget Drama i Skolen,
RAVN.**

- FESTIVALER -

**Ibsenfestivalen | NonStop Festivalen | Sandfestivalen
Teaterfestivalen | NorwayFringeFestival**

**Norsk Revyfestival Høylandet | Teaterfestivalen Stord
Oslo internasjonale festival | Porsgrunn internasjonale festival
Stamsund internasjonale festival | Festiborg | GO Figure
Rampelysfestivalen**